

### *Metafora katastrofalnih posledica političkog i moralnog nihilizma*

*Budite sigurni da svi oni koji svoj narod prestaju da razumeju i gube vezu s njim, odmah i u istoj meri gube i veru očeva, postaju ili ateisti ili ravnodušni ljudi. Istinu govorim! To je činjenica čija se tačnost stalno dokazuje. Eto zbog čega smo vi i mi, svi zajedno sada, ili gadni ateisti ili ravnodušan razvratan ološ, i ništa drugo!*

U jedan provincijski gradić vraća se Nikolaj Stavrogin, plemić i bivši oficir, harizmatičan čovek koji ne uspeva nigde da se skradi niti veže za neku ideju, što ga čini nihilistom. On očarava sve koji ga upoznaju, i tako privlači fanatične a neželjene sledbenike, podjednako žene i muškarce, koji postaju mahniti pod uticajem njegovih ideja. Tokom mesec dana njegovog boravka nižu se dramatični događaji, jer sve junake kao da zaposednu demoni različitih ideologija: ateističkog socijalizma, revolucionarnog nihilizma, verskog sujeverja.

Dostojevski je predosetio opasnosti radikalnih ideologija koje su potresale XX vek, i svoje sumnje i strepnje genijalno ovaplotio u svom romanu.

„Dugo smo verovali da je Marks bio prorok XX veka. Otkrićemo da je pravi prorok bio Dostojevski. Prorokovao je režim velikih inkvizitora i trijumf moći nad pravdom.“

– Alber Kami

„Dostojevski je jedini psiholog od koga sam imao šta da naučim: to je jedan od najsrećnijih zgoditaka u mom životu, još srećniji od otkrića Stendala.“

– Fridrih Niče